

УДК 338.48
UDC 338.48

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПЕРТНОГО МЕТОДУ ДЛЯ ОЦІНКИ
ПОТЕНЦІАЛУ ІНОЗЕМНОГО ПАРТНЕРА У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Ільченко В.Ю., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Бондаренко В.А., Національний транспортний університет, Київ, Україна

SPECIALTIES OF EXPERT'S METHOD USING FOR ESTIMATION FOREIGN PARTNER'S
POTENTIAL IN THE TOURISM SPHERE

Ichenko V. Yu., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

Bondarenko V.A., National Transport University, Kyiv, Ukraine

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ЭКСПЕРТНОГО МЕТОДА ДЛЯ ОЦЕНКИ
ПОТЕНЦИАЛА ИНОСТРАННОГО ПАРТНЕРА В СФЕРЕ ТУРИЗМА

Ильченко В.Ю., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Бондаренко В.А., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Тенденції розвитку туристичної галузі вказують на те, що у найближчій перспективі буде неможливо ефективно реалізувати всі потенційні проекти зусиллями одного, навіть великого туристичного підприємства, натомість, використання досвіду, інформаційної та матеріальної бази міжнародних партнерів дозволить в процесі співпраці досягати синергетичних ефектів та вирішувати завдання стратегічного розвитку кожного з них.

Для вибору оптимального іноземного партнера потрібно визначити критерії кількісної оцінки фінансово-економічного потенціалу і важливим елементом при визначенні комплексних критеріїв є експертні оцінки [1]. Обґрунтованість пропозицій та оцінок експертів забезпечується якісним підбором кваліфікованих фахівців. Враховуючи специфіку завдання експертизи, для формування групи експертів необхідним є застосування комбінованих методів оцінки компетентності фахівців, які базуються на кількісних та якісних методах оцінки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням оцінювання компетентності як результату освіти присвячені роботи як українських, так і зарубіжних вчених, зокрема В. Байденка, Н. Єфремової, І. Зимньої, Е. Зеєра, Н. Бібік, О. Овчарук, Є. Калицького, Н. Шкодкіної, А. Хуторського, D. Castle, G. Elkin, A. Furnhara, B. Spellman, W. Tracey та ін. Ю. Лега, В. Мельник, І. Цимбалюк пропонують оцінювати компетентність фахівця з визначенням коефіцієнта ефективності за різними видами діяльності; В. Шадріков, І. Кузнєцова – з використанням компетентнісних портретів фахівця; В. Богословський, Б. Караваєва, А. Шехонін – із застосуванням структурної матриці комплексного оцінювання. Т. Браже вважає, що процедуру оцінювання потрібно здійснювати «на виході» за результатами цілеспрямованої підготовки та за умови виконання фахівцем практико-орієнтованого проекту [2, 3, 4, 5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз та порівняння значної кількості робіт, що стосуються розроблення експертних методів та їх вдосконалення [6, 7, 8], показав, що для вирішення завдань у сфері туризму використання формалізованих підходів оцінки потенціалу іноземних бізнес-партнерів є недостатнім. У більшості випадків евристичні рішення, що прийняті групою експертів в умовах неповноти вихідних даних, мають суб'єктивний характер. З огляду на це, проблему підвищення рівня компетентності експертів туристичної індустрії варто вирішувати із застосуванням комплексного методичного апарату.

Мета статті. Розробка організаційно-методичних рекомендацій з формування компетентної експертної групи для оцінки потенціалу іноземного партнера у сфері туризму.

Виклад основного матеріалу. Необхідність і значимість стратегічного партнерства в туризмі обумовлюються важливістю вирішення проблеми стійкого та збалансованого розвитку суб'єктів туристичної діяльності та консолідованого формування високоякісного туристичного продукту.

Для вирішення задачі оцінки потенціалу і вибору оптимального іноземного партнера було застосоване експертне опитування, котре проводилось за методом Делфі [1]. Даний метод не вимагає безпосередніх колективних обговорень, а кожний експерт отримує спеціально розроблену анкету з запитаннями, яку заповнює незалежно від інших. Відповіді експертів підсумовують і разом з узагальненими безособовими аргументами на користь тих чи інших оцінок повертають експертам для уточнення або зміни своїх первинних відповідей у випадку якщо вони вважатимуть це необхідним. Процедура повторюється до того часу, поки не буде отримано задовільний збіг думок експертів або поки не стане очевидною стійка відмінність у думках.

При використанні методу Делфі повинна бути забезпечена взаємна незалежність відповідей експертів на кожному етапі, оцінки бажано отримувати в кількісній формі, аргументи повинні узагальнюватися в безособистісному вигляді. Отримані оцінки експертів зважують, помножуючи їх на коефіцієнт компетентності даного експерта, що вимірюється в частках одиниці [9].

Для успішного проведення експертизи та отримання науково обґрунтованих результатів був розроблений поетапний процес опитування представлений на рис. 1.

При формуванні експертної групи необхідно було вирішити дві важливі проблеми: визначити чисельність експертної групи та оцінити компетентність експертів.

Рисунок 1 – Узагальнений алгоритм експертного опитування для оцінки потенціалу іноземного партнера у сфері туризму

Чисельність експертної групи суттєво впливає на точність групової оцінки і зменшення числа експертів веде до зниження точності прогнозу, тому на кінцеві результати значно впливає кожен експерт. Навпаки, збільшення числа фахівців підвищує, як правило, точність прогнозу, однак ускладнює організацію проведення експертизи та подовжує строки її проведення в часі. З вище наведеного зрозуміло, що при виборі числа експертів потрібен компроміс між точністю, трудомісткістю, терміном і вартістю проведення експертизи.

Для визначення необхідної кількості експертів була використана методика, заснована на статистичному підході [6]:

$$N = \frac{t_{\alpha}^2}{\Delta_1^2},$$

де N – потрібна кількість членів групи експертів;

t_{α} – коефіцієнт Ст'юдента для заданої надійної довірчої ймовірності одержаного результату;

Δ_1 – гранично допустима похибка, виражена, як частка середньоквадратичного відхилення:

$$\Delta_1 = \frac{\Delta}{\delta},$$

де Δ – абсолютна похибка;

δ – середньоквадратичне відхилення експертної оцінки.

Прийнявши $\Delta_1 = 0,55$ при довірчій ймовірності $\alpha = 0,95$ і $t_{\alpha} = 2,13$, отримали необхідну кількість експертів – 15.

Обчислені значення похибок Δ_1 для різної кількості експертів N та довірчої ймовірності експертного оцінювання α свідчать про те, що мінімальна кількість експертів не повинна бути меншою за 7 осіб (табл. 1) [8]. Для одержання більш детальних оцінок, як правило, при опитуванні використовують не менше 10 фахівців.

Таблиця 1 – Значення похибок $\pm \Delta_1$ для різної кількості експертів N та довірчої ймовірності експертного оцінювання α

$\alpha, \%$	Кількість експертів	2	3	4	5	7	10	15	20	30	40
		90	4,50	1,75	1,80	1,00	0,73	0,58	0,45	0,39	0,31
95		8,98	2,48	1,59	1,24	0,93	0,71	0,55	0,47	0,37	0,31

Наступним кроком ефективного вирішення задекларованої проблеми стало визначення ступеня компетентності експерта.

Проведений аналіз наукових публікацій показав, що у більшості випадків дослідники розрізняють три рівні компетентності: низький, середній, високий. Іноді як варіант пропонують застосовувати підхід до оцінювання компетентності, що використовує п'ять рівнів компетентності: неприйнятний рівень, рівень розуміння, базовий рівень, рівень досвіду та рівень майстерності. Такий поділ здійснюється у зв'язку з існуючими рівнями засвоєння знань: розуміння, осмислення, відтворення, застосування та вдосконалення. Н. Шкодкіна визначає такі рівні компетентності: початковий, елементарний, просунутий, високий і професійний. На її думку, початковий рівень – рівень узагальненого уявлення; елементарний рівень – рівень сформованості окремих практичних навичок; просунутий рівень – рівень наявності основоположних теоретичних і практичних навичок за фахом; високий рівень – рівень конкурентоздатного працівника, який усвідомлює важливість формування професійних компетентностей у становленні себе як фахівця; професійний рівень характеризується нею як рівень, за якого в об'єкта навчання є креативний менталітет і вміння аналізувати діяльність, пов'язану з розв'язанням професійних завдань у будь-яких ситуаціях [5]. У Великій Британії та США впродовж багатьох років діє трирівнева система оцінювання компетентності: підготовчий рівень, рівень практика і рівень просунутого практика. Всі вони поділені на ділянки. Володіння компетенціями і навичками всіх ділянок одного рівня – необхідна умова для переходу на наступний рівень [10].

Представлені підходи до рівневої градації компетентності фахівців мають доволі багато загальних позицій і не суперечать одна одній. При визначенні рівня компетентності, як ступеня кваліфікації експерта при оцінці потенціалу іноземного партнера в туристичній галузі була застосована тривінева градація компетенції фахівця.

Для оцінювання ступеня компетентності експерта використовують наступні групи методів:

- евристичні – оцінки, які реалізуються на самооцінках, взаємній оцінці експертів та оцінках організаторів експертизи;
- експериментальні – оцінки, отримані за результатами спеціальних випробувань експертів;
- статистичні – оцінки, отримані в результаті опрацювання висновків експертів про об'єкт оцінювання та порівняння їх з середньою думкою всіх експертів;
- документальні – оцінки, що базуються на аналізі документальних даних про експертів.

Однак, слід зазначити, що жоден з існуючих методів не може оцінити компетентність експерта для вирішення поставленої проблеми. Детальні аналітичні дослідження переваг, недоліків та ступеня використання методів представлені в роботах [8, 11].

На основі аналізу наукових публікацій та специфіки завдання експертизи авторами запропоновано оцінювати ступінь компетентності експертів з урахуванням наступних властивостей, які найбільше розкривають професійну кваліфікацію експертів:

- стаж роботи в галузі туризму;
- базова повна вища освіта;
- післядипломна освіта (спеціалізація, стажування, підвищення кваліфікації та перепідготовка);
- спеціальна освіта за певними експертними спеціальностями;
- самоосвіта;
- посада в службовій ієрархії;
- поінформованість у відповідній предметній області;
- наявність практичного досвіду роботи;
- особисті якості.

Кожна із зазначених властивостей може бути кількісно охарактеризована одним із видів часткових оцінок (евристичних, статистичних або документальних). Дати повну характеристику експертові можна лише на основі спільного використання різних методів шляхом обчислення комбінованої оцінки [12].

Для отримання достовірних даних про компетентність експертів була використана комбінація евристичного та статистичного методів. Оцінка цієї характеристики експерта здійснювалась за допомогою числового показника – коефіцієнта компетентності (K), який визначали на основі суджень експерта про ступінь кваліфікації $K_{кв}$ у процесі визначення складових показника вибору оптимального іноземного партнера (коефіцієнт $K_{кв} \in [0, 1]$) і самооцінки експерта про ступінь своєї аргументації – коефіцієнт аргументації експерта K_a (коефіцієнт $K_a \in [0, 1]$) [12]:

$$K = a_{кв} \cdot K_{кв} + (1 - a_{кв}) \cdot K_a,$$

де $a_{кв}$ – коефіцієнт, що враховує значимість кваліфікації експерта ($a_{кв} \in [0, 1, 1]$).

З урахуванням специфіки оцінки потенціалу іноземного партнера в сфері туризму, де більшою мірою повинна враховуватися кваліфікація експерта, доцільно прийняти $a_{кв}$ рівним 0,8.

Кваліфікацію експерта $K_{кв}$ доцільно визначати документальним методом за наступною формулою:

$$K_{кв} = \frac{\sum_{i=1}^m b_i}{b_{max}},$$

де b_i – бальна оцінка експерта;

m – порядковий номер критерію оцінки ($i = \overline{1, m}$);

b_{max} – максимальне значення бальної оцінки експерта ($b_{max} = 20$).

Значення показника b_i та b_{max} визначалися на основі даних, наведених у табл. 2.

Таблиця 2 – Шкала оцінки рівня кваліфікації експерта

Критерії оцінки	Бальна оцінка	Максимальна бальна оцінка
<i>1. Стаж роботи в галузі туризму</i>		4
• до 5 років	1	
• до 10 років	2	
• більше 10 років	4	
<i>2. Рівень отриманої освіти</i>		3
• рівень бакалавра	1	
• рівень спеціаліста	2	
• рівень магістра	3	
<i>3. Отримана післядипломна освіта</i>		4
• спеціалізація	1	
• стажування	1	
• підвищення кваліфікації	1	
• перепідготовка	1	
<i>4. Спеціальна освіта за певними експертними спеціальностями</i>	2	2
<i>5. Самоосвіта</i>	1	1
<i>6. Посада в службовій ієрархії</i>		3
• менеджер	1	
• керівник середньої ланки	2	
• керівник вищої ланки	3	
<i>7. Поінформованість у відповідній сфері</i>	2	2
<i>8. Досвід роботи експертом</i>	1	1
Усього	-	20

Результати визначення рівня кваліфікації відібраних 15 експертів представлені у табл. 3.

Таблиця 3 – Рівні критеріїв кваліфікації відібраних експертів

Умовний номер експерта	Стаж роботи в галузі туризму	Рівень отриманої освіти	Післядипломна освіта	Спеціальна освіта	Самоосвіта	Посада в службовій ієрархії	Поінформованість у відповідній сфері	Досвід роботи експертом	Всього	Питома вага
1	4	2	3	2	1	2	2	0	15	0,75
2	2	1	4	2	1	3	2	1	16	0,80
3	4	3	3	2	1	3	2	1	19	0,95
4	4	3	4	2	0	3	2	0	18	0,90
5	4	3	4	2	0	2	2	0	17	0,85
6	4	3	3	0	1	2	2	0	15	0,75
7	4	2	4	2	1	2	2	0	17	0,85
8	4	3	2	0	1	3	2	1	16	0,80
9	2	3	3	2	1	3	2	1	18	0,90
10	2	2	3	2	1	3	2	1	16	0,80
11	2	2	4	2	1	3	2	1	17	0,85
12	2	3	3	2	1	2	2	1	16	0,80
13	4	2	2	2	1	2	2	1	16	0,80
14	4	3	3	2	0	3	2	0	17	0,85
15	4	3	4	2	1	2	2	1	19	0,95

Дані таблиці свідчать, що експертна група набрала 252 бала. Середнє значення показника кваліфікації по групі з 15 чоловік склало 0,84, що є доволі високим показником (виходячи з умовної шкали за табл. 2). Коефіцієнт аргументації експерта K_a визначався на основі самооцінки експерта наступним способом. Експертів було запропоновано заповнити анкету, що містить інформацію, наведену в табл. 2 (без цифр), у якій відзначено, яким джерелом інформації він користувався по відповідних градаціях: В (висока), С (середня), Н (низька) [7]. Обчислювався коефіцієнт K_a шляхом підсумовування цифр за відмітками експерта в таблиці за формулою:

$$K_a = \sum_{j=1}^n d_j,$$

де d_j – числова оцінка експерта;

j – порядковий номер джерела аргументації ($j = \overline{1, n}$).

Таблиця 4 – Шкала оцінки джерела інформації на аргументацію експерта

№ з/п	Джерело аргументації	Ступінь впливу джерела на Вашу думку (a_n)		
		В (висока)	С (середня)	Н (низька)
1.	Матеріали спеціалізованих видань інформаційних компаній	0,3 (V*)	0,2	0,1
2.	Інформаційні матеріали неофіційних джерел	0,3	0,2	0,1
3.	Власна обізнаність з діяльністю фірми-партнера	0,5	0,3	0,1
4.	Власний досвід експерта	0,05	0,03	0,01
5.	Інтуїція експерта	0,05	0,03	0,01

* Примітка: V – відмітка експерта

Проведені дослідження дали можливість отримати підсумкову формулу для розрахунку коефіцієнта компетентності експерта:

$$K = 0,8 \cdot \left(\frac{\sum_{i=1}^m b_i}{b_{\max}} \right) + 0,2 \cdot \sum_{j=1}^n d_j.$$

Узагальнений алгоритм оцінки компетентності експерта у процесі визначення складових для розрахунку показника вибору оптимального іноземного партнера у туристичній сфері наведений на рис. 2 [12].

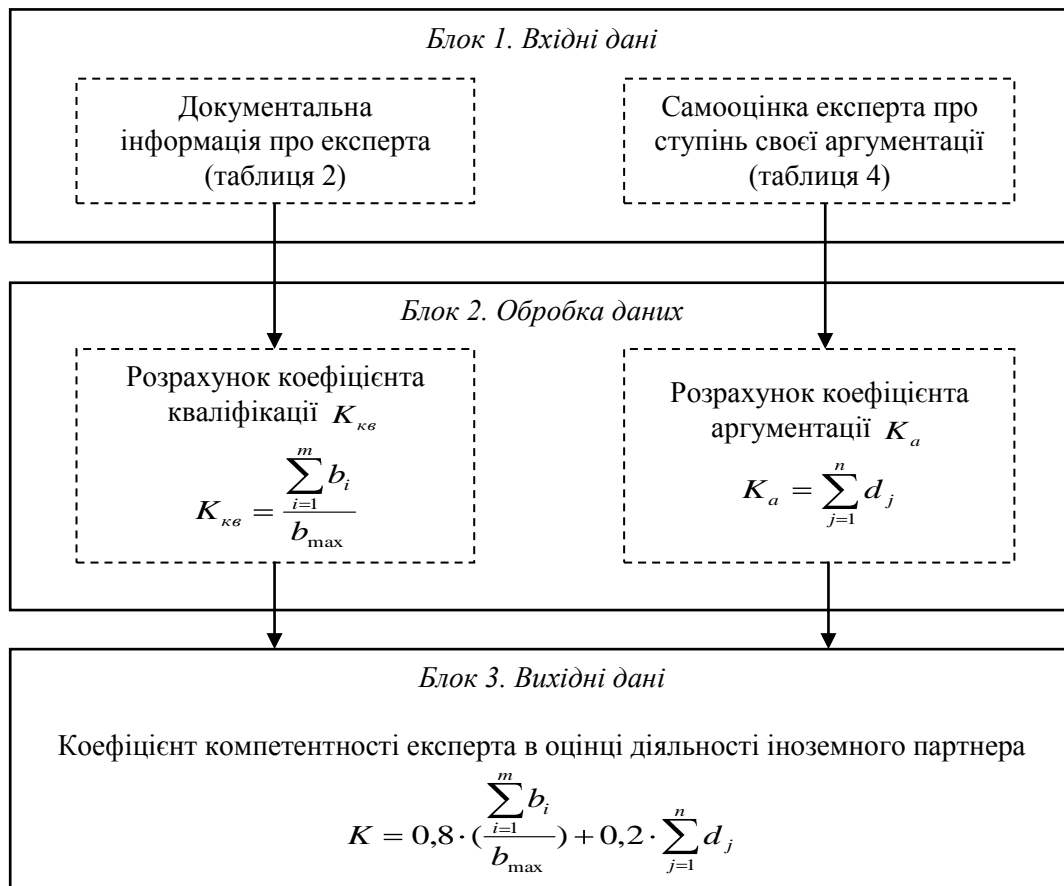

Рисунок 2 – Узагальнений алгоритм оцінки компетентності експерта у процесі визначення складових для розрахунку показника вибору оптимального іноземного партнера у туристичній сфері

На останньому етапі експертного оцінювання здійснювалося узагальнення та статистична оцінка проведеного анкетування. В підсумку, експертною групою була запропонована система комплексних критеріїв кількісної оцінки потенціалу іноземного партнера, а також визначені коефіцієнти вагомості кожного критерію та одиничного показника для розрахунку показника вибору оптимального іноземного партнера у сфері туризму [1].

Таким чином, у статті запропоновано системний підхід до вдосконалення комплексного методу визначення ступеня компетентності експерта на етапі якісного підбору фахівців, що призведе до обґрунтованого визначення комплексних критеріїв кількісної оцінки потенціалу іноземного партнера у туристичній сфері.

Висновки. Визначення системи комплексних критеріїв кількісної оцінки потенціалу іноземного партнера у туристичній сфері залежить від обраної методики проведення експертного опитування, якісного та кількісного складу експертної групи, коректної обробки результатів, ретельності створення анкети опитування. З метою вдосконалення процесу формування компетентної групи експертів запропонований методичний апарат, який дозволяє проводити комплексну оцінку компетентності експертів з урахуванням кваліфікації та ступеня аргументації експерта.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Ільченко В.Ю. Проблеми вибору іноземного партнера туристичною фірмою / В.Ю. Ільченко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – 2016. – Вип. 3 (36). – С. 87–92.

2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М. Бібік, Л.С. Вашуленко, О.І. Локшина // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи: б-ка з освітньої політики. – К., 2004. – С. 47–52.

3. Лега Ю.Г. Концептуальні засади підготовки менеджерів вищої кваліфікації / Ю.Г. Лега, В.В. Мельник, І.М. Цимбалюк. – Черкаси: ЧДТУ, 2003. – 107 с.

4. Шадриков В.Д. Методика оценки уровня квалификации педагогических работников / В.Д. Шадриков, И.В. Кузнецова. – М.: Институт содержания образования государственного университета – высшей школы экономики, 2010. – 211 с.

5. Шкодкина Н.И. Технология формирования профессиональных компетенций специалиста СПО / Н.И. Шкодкина // Среднее профессиональное образование. – 2009. – № 9. – С. 44–45.

6. Эйтингон В.Н. Методы организации экспертизы и обработки экспертных оценок в менеджменте / В.Н. Эйтингон, М.А. Кравец, Н.П. Панкратова. – Воронеж: ВГУ, 2004. – 44 с.

7. Райхман Э.П. Экспертные методы в оценке качества товаров / Э.П. Райхман, Г.Г. Азгальдов. – М.: Экономика, 1974. – 151 с.

8. Бубела Т.З. Дослідження невизначеності результатів експертних вимірювань в системі управління якістю [Електронний ресурс] / Т.З. Бубела, М.М. Микийчук, А.В. Гунькало, О.В. Бойко, О.Є. Басалкевич. – Режим доступу: <http://journals.urau.ua/eejet/article/viewFile/71607/70796>.

9. Калініна І.О. Врахування компетентності експертів у методах багатокритеріального аналізу в задачах раціонального вибору [Електронний ресурс] / І.О. Калініна, О.П. Гожий, Г.О. Мусенко. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukrpraci/computer/2012/191-179-21.pdf>.

10. Ключова О.К. Основные компетенции специалиста по управлению персоналом в Великобритании и США / О. К. Ключова // Среднее профессиональное образование. – 2008. – № 9. – С. 79–82.

11. Корченко О.Г. Методи оцінки якості експерта у сфері інформаційної безпеки [Електронний ресурс] / О.Г. Корченко, Д.А. Горніцька, Є.В. Іванченко – Режим доступу: http://avia.nau.edu.ua/dos/2011/2/avia2011_2_3.pdf.

12. Леонов В.В. Методика оцінки компетентності експертів у процесі розробки пропозицій до програмних документів / В.В. Леонов, Б.О. Ворович. – Режим доступу: http://irbis-nbuu.dog.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe.

REFERENCES

1. Ilchenko V.Yu. Problemy vyboru inozemnoho partnera turystychnoiu firmoiu [The problems of selecting a foreign partner in the sphere of tourism]. Visnyk Natsionalnoho transportnoho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky". Naukovo-tekhnichnyi zbirnyk. [Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific and Technical Collection]. 2016. issue 3 (36), pp. 87–92. (Ukr)
2. Bibik N.M., Vashulenko L.S., Lokshyna O.I. Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyvnyi analiz zastosuvannia [Competence approach: reflexive analysis of using]. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti. Svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: b-ka z osvithoi polityky – Competence approach in modern education. World experience and Ukrainian prospects: library from education policy. Kyiv, 2004, pp. 47–52. (Ukr)
3. Leha U.H., Melnyk V.V., Tsymbaliuk I.M. Kontseptualni zasady pidhotovky menedzheriv vyshchoi kvalifikatsii [Conceptual basis of the highly-qualified managers' preparation]. Cherkasy, CHDTU Publ., 2003. 107 p. (Ukr)
4. Shadrikov V.D., Kuznetsova I.V. Metodika otsenki urovnya kvalifikatsii pedagogicheskikh rabotnikov [The technique of the teaching staff's qualification assessment. The Educational Content Institute of the State University – Higher Economics School]. Moskva, Institut sodержaniya obrazovaniya gosudarstvennogo universiteta – vyshey shkoly ekonomiki Publ., 2010. 211 p. (Rus)
5. Shkodkina N.I. Tekhnologiya formirovaniya professionalnykh kompetentsiy spetsialista SPO [Technology of professional specialist's competence formation]. Srednee professionalnoe obrazovanie - Secondary vocational education, 2009, vol. 9, pp. 44–45. (Rus)
6. Eytingon V.N., Kravets M.A., Pankratova N.P. Metody organizatsii ekspertisy i obrabotki ekspertnykh otsenok v menedzhmente [Methods of organizing of the examination and processing of expert estimations in management]. Voronezh, VGU Publ., 2004. 44 p. (Rus)
7. Raykhman E.P., Azgaldov G.G. Ekspertnye metody v otsenke kachestva tovarov [Experts methods in assessing the goods' quality]. Moskva, Ekonomika Publ., 1974. 151 p. (Rus)
8. Bubela T.Z., Mykyichuk M.M., Hunkalo A.V., Boiko O.V., Basalkevych O.Ye. Doslidzhennia nevyznachenosti rezultativ ekspertnykh vymiriuvan v systemi upravlinnia yakistiu (Research of uncertainty expert's measurement results in the quality management system). Available at: <http://journals.urau.ua/eejet/article/viewFile/71607/70796>. (Ukr)
9. Kalinina I.O., Hozhyi O.P., Musenko H.O. Vrahuvannia kompetentnosti ekspertiv u metodakh bahatokryterialnoho analizu v zadachakh ratsionalnoho vyboru (Consideration of experts' competence in multi criterial analysis methods of rational choice tasks). Available at: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukrpraci/computer/2012/191-179-21.pdf>. (Ukr)
10. Klyutova O.K. Osnovnye kompetentsii spetsialista po upravleniyu personalom v Vekikobritanii i SSHA [The core competencies of the HR specialist in the United Kingdom and the United States]. Srednee professionalnoe obrazovanie - Secondary vocational education, 2008, vol. 9, pp. 79–82. (Rus)
11. Korchenko O.H., Hornitska D.A., Ivanchenko Ye.V. Metody otsinky yakosti eksperta u sferi informatsiinoi bezpeky (Methods of assessing expert's quality in the information security sphere). Available at: http://avia.nau.edu.ua/dos/2011/2/avia2011_2_3.pdf. (Ukr)
12. Leonov V.V., Vorovych B.O. Metodyka otsinky kompetentnosti ekspertiv u protsesi rozrobky propozyitsii do prohramnykh dokumentiv (Methods of assessing the experts' competence in the proposals' development process for the policy documents). Available at: http://irbis-nbuv.dog.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe. (Ukr)

РЕФЕРАТ

Ільченко В.Ю. Особливості застосування експертного методу для оцінки потенціалу іноземного партнера у сфері туризму / В.Ю. Ільченко, В.А. Бондаренко // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2017. – Вип. 5.

У статті запропонований комплексний підхід з вдосконалення методу визначення ступеня компетентності експертів для підвищення об'єктивності експертиз у сфері туризму.

Об'єкт дослідження – визначення критеріїв кількісної оцінки потенціалу іноземного партнера у туристичній сфері.

Мета роботи – розробити організаційно-методичні рекомендації з формування компетентної експертної групи для оцінки потенціалу іноземного партнера у сфері туризму.

Методи дослідження – методи емпіричного дослідження, математично-статистичні методи, метод формалізації, метод аналізу та синтезу.

Аналіз та порівняння значної кількості робіт, що стосуються розроблення експертних методів та їх вдосконалення, показав, що для вирішення завдань у сфері туризму використання формалізованих підходів оцінки потенціалу іноземних бізнес-партнерів є недостатнім. З метою визначення критеріїв кількісної оцінки потенціалу іноземного партнера у сфері туризму представлені етапи експертного оцінювання; запропонований методичний апарат до процесу формування компетентної групи експертів, який дозволяє проводити комплексну оцінку компетентності експертів з урахуванням кваліфікації експерта, а також ступеня його аргументації.

Результати статті можуть бути застосовані для проведення якісної об'єктивної експертизи, отримання науково обґрунтованих результатів, визначення необхідної кількості експертів та оцінки їх компетентності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТУРИСТИЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА, ЕТАПИ ОЦІНЮВАННЯ, КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЕКСПЕРТА, МЕТОДИ ОЦІНКИ.

ABSTRACT

Ilichenko V.Yu., Bondarenko V.A. Specialties of expert's method using for estimation foreign partner's potential in the tourism sphere. Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2017. Vol. 5.

The article offers a comprehensive approach to improve methods of determining the degree of expert competence for improvement the expertise's objectivity in the tourism industry.

The object of study – determining criteria of foreign partners' quantitative potential assessment in the tourism sector.

The purpose of study – to develop organizational and methodical guidelines for formation competent expert group to evaluate the foreign partner's potential in tourism industry.

The research methods – methods of empirical research, mathematical and statistical methods, the method of formalization, analysis and synthesis methods.

Analysis and comparison of a large number of works relating to the development of expert techniques and their improvement has shown that to meet the challenges in the tourism using formalized approaches to assess potential foreign business partners is not sufficient. To determine the quantitative assessment criteria for foreign partner's potential in tourism provided expert's evaluation stages; it is proposed the methodical apparatus in the formation process a competent experts' team, which allows to conduct a comprehensive assessment of expert competence based on qualifications of the expert and the degree of their argumentation.

The results of the article can be used for the objective quality assessment, obtaining scientifically sound results, determining necessary number of experts and assess their competence.

KEYWORDS: TRAVEL COMPANY, EXPERT EVALUATION, STAGES OF EVALUATION, EXPERT COMPETENCE, EVALUATION METHODS.

РЕФЕРАТ

Ильченко В.Ю. Особенности применения экспертного метода для оценки потенциала иностранного партнера в сфере туризма / В.Ю. Ильченко, В.А. Бондаренко // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2017. – Вып. 5.

У статті пропонується комплексний підхід до удосконалення методу визначення ступеня компетентності експертів для підвищення об'єктивності експертиз в сфері туризму.

Об'єкт дослідження – визначення критеріїв кількісної оцінки потенціалу іноземного партнера в туристичній сфері.

Цель работы – разработать организационно-методические рекомендации по формированию компетентной экспертной группы для оценки потенциала иностранного партнера в сфере туризма.

Методы исследования – методы эмпирических исследований, метод формализации, метод анализа и синтеза, математически-статистические методы.

Анализ и сравнение множества работ, касающихся разработки и усовершенствования экспертных методов показал, что использование формализованных подходов к оценке потенциала иностранных бизнес-партнеров в сфере туризма недостаточно. С целью определения критериев количественной оценки потенциала иностранного партнера представлены этапы экспертного оценивания; предложен методический аппарат процесса формирования компетентной группы экспертов, который позволяет проводить комплексную оценку компетентности экспертов с учетом квалификации и степени аргументации эксперта.

Результаты статьи могут быть применены для проведения качественной объективной экспертизы, получения научно-обоснованных результатов, определения необходимого количества экспертов в группе и оценки их компетентности.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ТУРИСТИЧЕСКОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ, ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА, ЭТАПЫ ОЦЕНИВАНИЯ, КОМПЕТЕНТНОСТЬ ЭКСПЕРТА, МЕТОДЫ ОЦЕНКИ.

АВТОРИ:

Ільченко Вікторія Юліанівна, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри менеджменту, e-mail: nika-ivg@ukr.net, тел. +380674795543, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 241.

Бондаренко Владислава Анатоліївна, Національний транспортний університет, старший викладач кафедри туризму, e-mail: vladislawa.b@gmail.com, tel. +380963603191, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 251.

AUTHOR:

Ilchenko Viktoriia Yu., Ph.D., National Transport University, associate professor, department of Management, e-mail: nika-ivg@ukr.net, tel. +380674795543, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str. 1, of. 241.

Bondarenko Vladyslava A., National Transport University, senior lecturer, department of Tourism, e-mail: vladislawa.b@gmail.com, tel. +380963603191, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str. 1, of. 251.

АВТОРЫ:

Ільченко Вікторія Юліанівна, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри менеджменту, e-mail: nika-ivg@ukr.net, тел. +380674795543, Україна, 01010, г. Київ, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 241.

Бондаренко Владислава Анатоліївна, Національний транспортний університет, старший преподаватель кафедри туризму, e-mail: vladislawa.b@gmail.com, tel. +380963603191, Україна, 01010, г. Київ, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 251.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гришук О.К., кандидат технічних наук, професор, Національний транспортний університет, проректор з навчальної роботи, Київ, Україна.

Росоха В.В., доктор економічних наук, професор, Національний університет «Києво-Могилянська академія», професор кафедри маркетингу та управління бізнесом, Київ, Україна.

REVIEWER:

Hryshchuk O.K., Ph.D. (engineering), professor, National Transport University, Vice Rector for Academic Affairs, Kyiv, Ukraine.

Rossokha V.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National University of «Kyiv-Mohyla Academy», professor, department of Marketing and Business Management, Kyiv, Ukraine.